

Varusmiehen ei ole pakko suorittaa asepalvelustaan metsässä, eikä siviiliin ole pakko asua siviilialueella. Vaihtoehtoja on tarjolla runsaasti. Haminassa varusmiehillä on mahdollisuus päästä iltavapaillaan kaupungille. Upinniemen varuskunta-alueella taas on satoja asuntoja, joita vuokrataan myös siviileille.

Ruotuväki selvitti, millaista on liikkua kurkkusalaateissa kadulla ja millaista on asua varuskunta-alueella siviilinä.

KAUPUNKISOTILAS & SIVIILI

Teksti Teemu Kakko Valokuvat Jonna Kaasalainen & Ali Rinta-Jaskari Ulkoasu Eero Ketonen

Asepalvelus kaupungissa

Haminassa tulee. Kaupungin kadut ovat hiljaisia, vaikka silloin tällöin vastaan tulee kaupassa käyneitä ihmisiä tai koulusta palaavia nuoria. Päivä kääntyy hiljalleen kohti iltaa. Hamina on kuin mikä tahansa kaupunki. Sillä poikkeuksella, että siellä on varuskunta.

Haminan varuskunta-alueen vieressä olevassa Jack up -pubissa on enemmän ihmisiä kuin kaupungin torilla. Satamateeman mukaisesti sisustetussa pubissa haminalaiset tapaavat ystäviään ja vaihtavat päivän kuulumiset. Yksi heistä on alipuseerioppilas **Jari Mantere**, joka on tullut paikalle iltavapaillaan.

– Tulen tänne usein pelaamaan biljardia. Se riippuu aina siitä, kuinka iso porukka on mukana, Mantere kertoo.

Mantere astui palvelukseen tammikuussa. Tällä hetkellä hän on alipuseerikoulussa Reserviupseerikoulun jääkärikomppaniassa. Iltavapailla Mantere pääsee kaupungille.

– Tähän mennessä olemme päässeet iltavapaalle kaupungille melkein aina. Jos illaksi on merkitty jotain ohjelmaa, niin silloin ei iltavapaata ole.

Haminaan Mantere päätyi sattuman kautta. Hän antoi kutsuntatilaisuudessa vapaat kädet palveluspaikkansa valitsemiseksi, jolloin hänelle ehdotettiin Haminaa. Mantere on kotoisin Porvoosta. Bussimatka varuskuntaan kestää puolitoista tuntia.

– Johtajakoulutus ei ollut minulle itsestään selvyyttä. Mietin jo kaksi viikkoa palvelukseen astumisen jälkeen, riittävätköhän rahkeeni. Peruskoulutuskauden lopulla tunsin itseni kuitenkin varmemmaksi. Haen mahdollisesti myös reserviupseerikursille.

Ikkunasta näkyy kadulle asti

Mantere ei mene iltavapailla aina kaupungille, vaikka siellä hänen mukaansa paljon tekemistä onkin. Kaupungille lähteminen riippuu paljon kuluneesta päivästä. Jos päivä on ollut raskas, nukkuu Mantere ennemmin pari tuntia tuvasa, kuin lähtee kaupungille. Hän ei osaa sanoa, onko hänellä jotain erityisvapauksia sen vuoksi, että kasarmi sijaitsee keskellä kaupunkia.

– En tiedä, miten asiat käyvät muissa varuskunnissa ovat. Onhan se vähän eri asia, että vekarat ovat keskellä metsää ja me keskellä kaupunkia.

Mantereen tuvan ikkunasta näkyy kadulle asti. Kadulla kulkee päivittäin paljon siviileitä. Ihmisiä, jotka ovat porttien ulkopuolella. Mantere ei kuitenkaan anna sen vaikuttaa itseensä.

– Alussa oli vähän outoa, kun varusmiehet ja siviilit erotti pelkkä aita ikkunan takana. Silloin oli vaikea hyväksyä sitä, että kasarmilla on erilaiset säännöt kuin ulkona vapaana kulkevilla ihmisillä. Nyt siihen on jo ehtinyt totuttamaan. Ei se vaikuta minuun mitenkään.

Aina kaupungille ei pääse, vaikka suunnitelmia illaksi olisikin. Mantere tietää, että silloin yleensä harmittaa eniten.

– Silloin kyllä kerätään kierroksia tuvasa. Usein iltavapaista on odotettu koko päivä. Iltavapaista ei kuitenkaan ole hyötyä siviilipuolen

asioihin. Minuakin odottaa kotona tyttöystävä.

Valvovia silmiä on kaikkialla

Mantere liikkuu kaupungilla aina armeijan varustuksessa. Haminassa varusmiehiin kiinnitetään vähemmän huomiota kuin kaupungeissa, joissa varuskuntaa ei ole.

Mantere kuitenkin tietää, että varusmiesten käyttäytymistä seurataan myös Haminassa.

– Valvovia silmiä on kaikkialla. En halua antaa siviileille huonoa kuvaa meistä varusmiehistä.

Mantereen mukaan on itsestä kiinni, millaisena armeijan varustuksessa kadulla kulkemisen kokee. Siviilissä häneltä on kysytty, eikö häntä hävettä liikkuu lomilla armeijan lomapuvussa.

– Se riippuu siitä, kuka vastaan tulee. Juuri intin käyneet voivat joskus jotain kuitailla, mutta vanhoilta ihmisiltä tulee enemmänkin arvostavia katseita. Kannan armeijan varusteita suurella ylpeydellä.

”Onhan se eri asia, että vekarat ovat keskellä metsää ja me keskellä kaupunkia.”

Mantere korjaa ryhtiään. Hän on istunut koko haastattelun sotilaiden tapaan selkää suorana. Epämielellä viin tilanteisiin Mantere ei armeijavarustuksensa vuoksi vielä ole kadulla joutunut.

– Varsinkin vanhat miehet tulevat kertomaan minulle vanhoja intitarinoita. Se ei kuitenkaan ole häirinnyt. Kuuntelen niitä ihan mielelläni.

Kaikki varuskunnat eivät ole Haminan tavoin kaupungissa. Mantere uskoo, että heidän varusmiespalveluksensa tulee olemaan jossain määrin helpompi kuin niillä, jotka palvelevat jossain muualla. Tämä johtuu siitä, että Haminan varusmiehet pääsevät säännöllisesti ihmisten ilmoille. On aivan erilaista nähdä muitakin ihmisiä kuin kurkkusalaatteihin pukeutuneita sotilaita.

Haminan varusmiesten tarvitsee harvemmin olla tekemisissä siviilien kanssa, satunnaisia kadulla kohtaamisia tai kaupassa käyntiä lukuunottamatta. Mantere kuitenkin muistuttaa, että tiettyjä asioita tulee ottaa huomioon kaupungilla liikkua.

– Varusteiden tulee olla ehdottomasti kunnon. Pitää myös muistaa hyvät käytöstavat.

Haminaa Mantere pitää kauniina kaupunkina. Hän voisi käydä Haminassa vielä kotiuduttuaankin.

– Vielä ei minulle ole kehittynyt mitään traumoja tätä paikkaa kohtaan.

Mantere ottaa rennomman asennon ja jää pöytänsä odottamaan. Kohta on aika palata takaisin kasarmille.

Jari Mantere pääsee melkein joka päivä iltavapaalle.

Timo Mononen arvostaa Upinniemen kaunista luontoa.

Bussi on täynnä lapsia. Kymmenet koululaiset ovat matkalla kotiin. Aurinko paistaa matalalta matkustajien silmiin, ja käytävällä seisovien koulureput hakkaavat penkillä istuvien kylkeen. Ihmiset ovat pakkautuneet toisiaan vasten. Onneksi bussi on matkalla varuskuntaan. Lapset jäävät pois kyydistä viimeistään juuri ennen portteja.

Upinniemen varuskunnan porttien jälkeen koululaiset ovat kuitenkin edelleen kyydissä. Bussi pysähtyy ja päästää koululaiset ulos. Lapset asuvat varuskunta-alueella.

Upinniemen varuskunta-alueella asuu paljon siviiliväestöä. **Timo Mononen** on asunut Upinniemessä kerrostalossa viime vuoden toukokuusta lähtien. Tällä kertaa oven kuitenkin avaa Monosen 4-vuotias poika.

– Peremmälle, Mononen huikkaa. Hän laittaa pojan katsomaan televisiota piirrettyjä ja istahtaa itse keittiön pöydän ääreen.

”Sitten tulen tänne urhojen maailmaan asumaan”

Mononen muutti Upinniemeen alun perin avioeron myötä. Upinniemessä houkuttelivat edullinen asunto ja lähellä oleva luonto. Toisissa Mononen käy varuskunta-alueen ulkopuolella. Ammatiltaan hän on lähihoitaja.

– Olen ollut viimeiset kaksikymmentä vuotta naisvaltaisella alalla. Sitten tulen tänne urhojen maailmaan asumaan.

Ilman autoa ei pärjää

Upinniemessä asuu Monosen mukaan hyvin sekalaista porukkaa. Hän kuitenkin arvelee, että alueella asuu paljon enemmän miehiä kuin naisia. Yksi syy sille voisi hänen mielestään olla se, että miehille kynnys muuttaa suljetulle alueelle ei ole niin suuri.

– Naiset varmaan miettivät enemmän portteja ja sitä, että kyseessä on kuitenkin suljettu alue. Itseänikin aluksi epäilytti, miten kaikki järjestyy.

Upinniemestä pääsee arkipäivisin bussilla Kirkkonummen keskustaan. Sieltä on vastavasti helppo jatkaa junalla Helsinkiin. Sunnuntaisin bussit kulkevat kuitenkin heikommin. Ensimmäinen bussi menee vasta puoli yhdeltätoista.

– Aamuvuorolainen ei pärjäisi sunnuntaisin ilman omaa autoa. Toinen vaihtoehto on kä-

vellä Kirkkonummen keskustaan.

Mononen on viihtynyt alueella hyvin. Luonto on kaunis, ja paikka on turvallinen lapsille. Kesällä on mukava käydä uimassa ja kävellä metsässä. Mononen arvelee, että ihmisiä kiehtoo alueella paikan erikoisuus. Upinniemessä saa olla rauhassa, vaikka naapuriin muuttaisi joku julkisuudenhenkilö. Ampumaharjoituksesta kuuluu harvoin häiritsevää ääntä.

– Osa ihmisistä pitää jopa avaimiaan ovelsa. Täällä ei tarvitse pelätä, että jotain vietäisiin. Kerran minulle tullut kirjattu lähetyksen oli vain jätetty oven viereen.

Upinniemessä asumisessa on kuitenkin myös haasteita. Vieraille pitää aina hankkia erikseen kulkuluvat, ja lähin kauppa on kaukana varuskunta-alueen ulkopuolella. Puuteista huolimatta Mononen pysyy myönteisenä.

– Vierailuluvat on helppo saada yhdellä puhelinsoitolla, ja sotilaskodista saa melkeinpä kaiken tarvitsemansa. Naapurit ovat ystävällisiä, vaikka asiat täällä hoidetaan yleensä sotilaallisella jämäkkyydellä.

Lapset voivat leikkiä vapaasti

Siviiliasutuksen lähellä liikkuu paljon puolustusvoimien henkilöstöä. Sotilaspoliisit tarkastavat ajoittain ihmisten papereita ja mittaavat ajoneuvojen nopeuksia. Upinniemessä saa kuitenkin asua melko rauhassa. Sotilaat eivät tee itsestään numeroa.

– Henkilökunta on tottunut meihin siviileihin. He tekevät vain työtään. Pitää ottaa se siltä kantilta, että täytyyhän poikien harjoitella.

Mononen huomaa, jos portilla kulkuluvan pyytää uusi sotilaspoliisi.

– Siellä ollaan silloin aika jämäköitä. Ei sinä mene kuin pari viikkoa niin on jo toinen ääni kellossa.

Varusmiehiin Mononen ei ole sen enempää tutustunut. Varusmiehet pyörivät enimmäkseen omissa porukoissaan, vaikka Mononen joskus onkin heidän kanssaan muuttaman sanan vaihtanut. He osaavat ottaa myös siviilit huomioon.

Mononen itse suoritti asepalveluksen Kai-nuun prikaatissa vuonna 1987. Hän piti sitä jo silloin mahdollisena, että asuisi jonain päivänä varuskunta-alueella.

– Kaikille varuskunta-alueella asuminen ei sovi. Jotkut tarvitsevat lähelle elokuvateatterin ja pitserian.

Yleisen oletuksen mukaan varuskunta-alueen porttien sisäpuolella asuminen tarkoittaa sitä, ettei omalla pihalla saa tehdä mitä haluaa. Monosen mukaan näin ei kuitenkaan ole. Sanomista tulee, jos menee kielletyille alueille, mutta muuten ympäristössä saa liikkua vapaasti.

– Ennakkoluulot johtuvat varmasti ihmisten tietämättömyydestä. Lapsetkin voivat liikkua alueella vapaasti. Poika on vastaantulevista sotilaista innoissaan.

Piirretyt ovat loppuneet, ja isää tarvitaan olohuoneessa. Bussi Kirkkonummelle on tyhjempi kuin päivällä.